

Пандемія коронавірусу COVID-19 негативно подіяла і на сферу культури. Словацько-український культурний та інформаційний центр в Пряшеві – місце, де проводить свою діяльність СРУСР. Залишитись зовсім недіючими в пандемічній ситуації не було б коректним відносно своїх членів, прихильників. Тут презентують свою діяльність

рамках того ж циклу розповіла про свою літературну творчість, причому публіка послухала кілька зразків її поезії в супроводі музики і улюблених пісень авторки і присутніх гостей.

Божена Фаргат-Попадич, родом зі села Пихні Снинського округу, була гостем дальшої зі серії зустрічей. Темою була її книжка «Габібі Лібанон -Любий Ліван», в якій говорить про

Сабола, члена оркестру ПУЛЬСу.

Про гірку долю популярного гурту «Тріо Мареничів» довідалась публіка посередництвом репродукованих українських пісень у їхньому виконанні, яке теж супроводила відеопроєкція.

Центральна рада СРУСР організувала ювілейний ХХХ-ий річник свята поезії і прози – «Струни серця Ірини Невицької». На жаль, в обмежених

Несприятливі пандемічні умови не перешкодили зустрічам

Центральна і Регіональна ради Союзу в Пряшеві та Спілка українських письменників Словаччини.

В рамках циклу «Мистецтво для всіх» тут була інстальова-

країну, долю жінки в арабському світі, де проживала значну частину свого життя. В Словаччині відомою була як диктор Чехословацького радіо в Братиславі.

умовах не змогли взяти участь всі запрошені декламаторки. З боєм в своїх серцях присутні згадували пані Зузану Ганудель, яка «Струни серця» започаткувала, була душею тої акції, з великим натхненням готувалась до ювілею, який із-за пандемії повинен був переноситись на інші терміни, та якого вона так і не дожилася. Пам'ять Ірини Невицької та Зузани Ганудель вшанували учасниці покладанням квітів до їх могили.

Союз русинів-українців Словацької Республіки і Спілка українських письменників Словаччини реалізували 1-ий книжковий фестиваль «Українська книга 2021». В програмі була презентована книжка Юліуса Панька «Я – Михась», яка була нагороджена Премією імені Івана Франка. Іван Яцкинич презентував свою нову книжку «Гіркий присмак пищавки» та говорив про літературний переклад. В рамках акції були в залі показані видання СНМ – МУК, про які розповів директор музею Ярослав Джоґаник, видання СРУСР і видання української літератури приватних видавців.

В Словацько-українському культурному та інформаційному центрі в Пряшеві відбулись і інші акції, серед них урочистий акт вручення державної нагороди академіку Національної академії України Миколі Мушинці. Нагороду вручав Юрій Мушка, посол України в Словацькій Республіці.

В залі Центру зустрілись на семінарі учителі української мови, а перший раз тут зустрілись і студенти з України, які вчаться в Пряшівському університеті, щоб ознайомитись з умовами навчання та життя в Словаччині.

Багато акцій, що проходили в Центрі, збагачували своїми словацькими і музичними номерами учні прашівських основних мистецьких шкіл, відоме тріо Світкових, співацька група сім'ї Моніки Корманик. Завдяки таким співацьким виступам програми ставали привабливішими, підвищували їхній художній рівень.

Через пандемічні обмеження не було можливо зреалізувати всі акції в рамках ухвалених проєктів та й за присутності більшої публіки, але все-таки їх було немало і були сприйняті з похвальними словами, про що можемо дочитатись в хроніці імпрез Центру української культури.

Єва ОЛЕАР.

Щасливого Нового року 2022!

Дорогі читачі!

Вітаємо вас зі світлими, радісними святами. Міцного вам карпатського здоров'я, щастя і радості.

З Новим роком і Різдвом Христовим.

**Редакція газети
«Нове життя»**

**Вінчу, вінчу на тото Боже народження,
Жебы сте шы могли дочекати другого,
Божого народження, гоїніше, спокійніше,
Уроджаніше, жебы ліпшы рочки были,
Як зме їх прежыли, жебы сте мали од людей прыянь,
Од Пана Бога пожегнаня, жебы сте мали ягничок,
Телічок, як на тій галузочці четинчок,
Жебы сте были здравы, веселы, як на небі ангелы.**

(с. Сулин)

Фінансові пожертви

Редакція «Нового життя» вдячна за моральну і матеріальну підтримку читачів і прихильників газети. На фонд газети «Нове життя» і діяльність СРУСР пожертвували:

Тарас Козей, Меджилабірці – 50 €

Ольга Грицак, Братислава – 20 €

Іван Тільняк, Пряшів – 200 €

Томаш Тільняк, Пряшів – 100 €

Пожертви на газету, на діяльність Союзу русинів-українців СР та Словацько-українського культурного та інформаційного центру можна надсилати на такий рахунок:

VÚB Prešov, číslo účtu: SK95 0200 0000 0000 0223 4572

Редакція.

Засідання Президії СФУЛО

4 грудня ц.р. в он-лайн форматі відбулось засідання Президії Світової федерації українських лемківських об'єднань (СФУЛО), членом якої є й Союз русинів-українців Словацької Республіки. В Президії його представляють заступники голови ЦР СРУСР Павло Богдан та Віктор Бандурчин. Крім них, в засіданні взяли участь представники лемківських організацій з Польщі, України, США, Канади та Сербії.

Після того як голова СФУЛО Ярослава Галик влітку ц. р. неочікувано відійшла у вічність, організацію очолюють заступники голови Стефан Клапик з Польщі та Марко Гованський із Сполучених Штатів Америки. Останній вів і згадуване засідання. Учасники інформували про актуальні питання діяльності складових організацій з окремих країн. Народний депутат України, колишня голова СФУЛО Софія Федина ознайомила присутніх із законо-

проєктом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визнання депортованими громадян України, які у 1944-1951 роках були примусово переселеними з території Польської Народної Республіки». Президія СФУЛО підтримує цю ініціативу, про що листом буде інформувати й голову Верховної Ради України.

Члени Президії СФУЛО займалися й підготовкою VII конгресу СФУЛО, який мав би відбутись у 2022 р. З-поміж двох країн, які претендували на місце проведення конгресу, в голосуванні перевагу дістала Сербія.

Учасники засідання підтримали дальше видавання «Вісника СФУЛО» і займалися також доповненням експонатів Музею лемківської культури в Монастириськах (Україна).

Наступне засідання Президії СФУЛО відбудеться в лютому 2022 року.

-пб-

▲ Учасники 30-ого конкурсного огляду з художнього читання жінок «Струни серця Ірини Невицької».

на виставка робіт найвизначнішого представника модерного мистецтва української діаспори колишньої Чехословаччини Івана Кульця. Картини для виставки позичив СНМ – Музей української культури у Свиднику. Зі збіркового фонду відвідувачі могли теж подивляти твори художника Адальберта Борецького. Виставка була інстальована з нагоди 110-річчя з дня народження митця. Свої творчі доробки представили і місцеві художники – Йосиф Мулик та Ладислав Цупер. Відвідувачі Центру познайомились також з фотографіями 18 авторів – журналістів, публіцистів та фотографів Східної Словаччини під назвою «Prešov Paragazzi 2021».

З колишнім шеф-редактором газети «Нове життя» Юрієм Дацком і його дорогою життям, цікавими зупинками в його професійному журналістському та й з сімейному житті відбулась зустріч в рамках циклу «Незнайомі знайомі».

Відома поетеса Маруся Няхай, з нагоди свого 70-ліття, в

«Наша дума, наша пісня» – цикл пісень, який нагадує публіці визначних співаків, співацькі групи чи теми, які співаки обирають у свій репертуар. Цього року посередництвом

▲ Адальберт Борецький, Гуцулка, недат., темпера, папір.

музично-художнього монтажу програму було приурочено 30-тій річниці незалежності України. Українські козацькі пісні майстерно виконував соліст ПУЛЬСу Марек Мохнач в супроводі акордеоніста Петра

▲ Співацьке тріо Світкових.

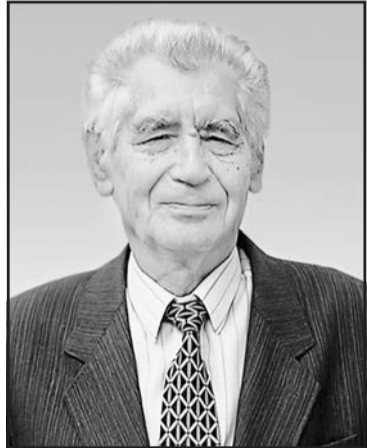
Майже століття з любов'ю до рідного краю і народу

І сьогодні, коли загальна освіченість досить висока, рідко стається, щоб з однієї родини троє братів стали учителями і один священником. Тим більше в першій половині минулого століття і в середовищі звичайної сільської родини. Правда, родина Юрія Франка з Видрані не була цілком така звичайна, сільська, бо йому після повернення з італійського фронту Першої світової війни пощастило стати залізничником. Залізниця, збудована з Михайла у Гуменне, і потім продовжена долиною ріки Лаборець в напрямі на Лупківський перевал і далі через Перемишль у Львів, принесла цьому краю значний прогрес. Між іншим, час побудови цієї залізничної лінії і при сьогодинній техніці важко було подолати і тепер. Уявіть собі, що декрет про її побудову цар Франц-Йосиф підписав у жовтні 1868 р., а вже 25 грудня 1871 р. була здана до вжитку перша частина дороги з Михайла до Гуменного. Через два роки закінчилось і будівництво траси до Лупківського перевалу, а через неповний рік, 25 травня 1874 р., було відкрито і тунель на цьому перевалі.

Як-не-як, але при тодішньому безробітті залізниця давала постійну, солідно заплачену роботу. Бути залізничником вважалось на Лабірщині в часі першої республіки щастям і метою, якої вдавалось досягти небагатьом. Ось, наприклад, в 1920 році на залізничній станції в Меджилабірцях працювало всього 34 людей, а з Видрані в тридцятих роках на залізничній була зайнята неповна десятка людей.

Був між ними і Юрій Франко, який швидко порозумів, що щастя в подібній стабільній роботі та зарплаті треба перенести і на своїх дітей, а найкраще це буде через знання, через освіту. І так після того, як найстарший син Іван став священником, дальші два сини – Михайло та Андрій – учителями, цим самим шляхом попрямував і наймолодший Василь. Але прийшли воєнні роки і студіювати було не так просто. А вже над Видранню понад два місяці стояв фронт – сусідній Калинів, як перше село на території Чехословаччини, був визволений 21 вересня 1944 р., а Меджилабірці, повітряною лінією віддалені 5 кілометрів, тільки 26 листопада. А Видрань лежить якраз між цими двома населеними пунктами. Лише мало хат уціліло, люди ховалися в лісах, декотрі евакуювались. Родина Юрія Франка зупинилася в Радвані-на-Лабірці. Коли б знала, що її тут спіткає, то, напевно, подалася б далі. Під час невеликого бомбардування тут загинув брат Василя Михайло, батько був тяжко поранений і через короткий час на наслідки поранення й помер. Це не та життєва ситуація, за якої б людина думала саме на навчання. Рідно на короткий час прихилив найстарший син Іван, який тоді був священником у Пораці. Мабуть, тут Василь знову набрав охоти до дальшого

навчання і повернувся до Пряшева, де вже вчився в Учительській греко-католицькій академії від 1943 року. В цьому післявоєнному часі нелегко жилося і в гуртожитку. Багато чого бракувало з матеріального, фінансового та й гігієнічного боку, не кажучи вже про харчування.

▲ Василь Франко.

В школі і в позашкільній діяльності Василь Франко був активним студентом. Подібних до нього зійшлося в його класі і школі більше молодих хлопців з наших підбескидських сіл, з яких згодом стали знані педагоги, науковці, журналісти. Вистачить нагадати хоча б такі імена, як Андрій Чума, Михайло Ричалка, Іван Ванат, Андрій Ваташин, Андрій Стефанко, Дмитро Хома, Тібор Павлович.

Закінчивши школу, знову на короткий час повертається до Порача, а потім вже звивисті дороги учительської професії його повели до Словачького Нового Міста, Габури, Пряшева, Підгороддя, Свидника, щоб нарешті в Пряшеві знайти тривале місце проживання і роботи на кафедрі історії Педагогічного, а пізніше Філософського факультетів Університету Павла Йозефа Шафарика. Тут читав лекції з теорії викладання історії та краєзнавства, в початкових і середніх школах вів практику майбутніх учителів історії. Поруч з викладанням займався науково-дослідною роботою, результатом якої були монографії, конспекти лекцій, підручники для вищих шкіл з дидактики історії, науки, науково-популярні та публіцистичні статті, рецензії тощо. Між іншим, Василь Франко, який узяв світло світу у Видрані 17 грудня 1926 р., ще й тепер, у такому високому віці, коли рука не так слухає, як би хотілося, намагається, хоча б час од часу написати якщо не статтю в газету, то хоча б висловити свій погляд про декотрі інформації в мас-медіа, або про газету «Нове життя» чи діяльність Союзу русинів-українців СР, жваво цікавиться нашим культурно-національним життям.

Бажаємо шановному Василю Юрійовичу Франкові міцного здоров'я і свіжої думки на шляху до сторічного ювілею.

Павло БОГДАН.

Етно-гурт «ДахаБраха» виступить у Братиславі

Як інформує преса, в Братиславу в лютому 2022 року приїде всесвітньовідомий український музичний етно-гурт «ДахаБраха», організатором і художнім керівником якого є Владислав Троїцький. Назва гурту складена зі слів «давати» та «брати» за словником Грінченка.

Сайт topky.sk від 11.12.2021 року, між іншим, вітає гурт таким заголовком: «Ukrajinský hudobný klenot DakhaBrakha príde vo februári na Slovensko!» А далі читаємо: «Svetobežníci, ktorí prehovárajú tým najuniverzálnejším jazykom – hudbou. Ukrajinská skupina DakhaBrakha patrí k najznámejším, najosebovanejším a najzaujímavejším hudobným exportom z východnej Európy. Svoje zaklínadlá predvedie už o dva mesiace v bratislavskom MMC (Majestic Music Club) v rámci novej koncertnej série Danube Music Day.»

Гурт «ДахаБраха» був створений спеціально для театральних проєктів «Україна мистична», який розпочав Влад Троїцький в ЦСМ «Дах» у 2004 році, у переддень Помаранчевої революції. До проєкту увійшли три вистави за п'єсами Шекспіра «Пролог до «Макбета», «Річард III» та «Король Лір» з наскрізною темою одержимості, кривавої боротьби людини за владу. І гуртові «ДахаБраха» була відведена провідна роль передачі української тональності універсальних подій, описаних англійським драматургом.

Жіноче тріо Олена Цибульська, Ірина Коваленко, Ніна Гаренецька та їх супутниця Марко Галаневич приїдуть до клубу Majestic Music у Братиславі 18 лютого 2022 року. Як інформують організатори, перша сотня квитків продається за зниженою ціною в мережі Predpredaj.sk.

-мі-

Джерело: Music Press Production (Hudba.sk edit)

Про Ірину Невицьку протягом століття було написано чимало статей, різних досліджень тощо. Кожен автор (Августин Волошин, Василь Микитась, Олена Рудовчак, Михайло Мольнар, Любця Бабота, Наталя Ребрик, Любов Мандриченко, Федір Іванчов, Федір Ковач, Михайло Роман, Ганна Чаварга чи Зузана Ганудель та ін.) по-своєму оцінював її вклад у нашу літературу. Інакше оцінювали її літературну і суспільно-культурну діяльність до війни, після неї і сьогодні. Одні її хвалили, захоплювалися її діяльністю і художньою творчістю, інші негативно, аж вороже оцінювали або просто замовчували, аж нарешті після 1990 року настала кардинальна зміна, коли було переоцінено її діяльність, було присвячено огляд з художнього читання «Струни серця»,

жя Невицьких. О. Невицький навіть був членом львівської «Просвіти» вже з 1905 року. О. Невицького було вислано в Америку, щоб здобув гроші для «Просвіти» і послабив вплив А. Бескида, який не погоджувався з вимогами РНР і навіть створив свою Раду у Пряшеві. Ця подорож дорого обійшлась О. Невицькому, його почали політично переслідувати і він був змушений залишити країну з дітьми і знов виїхати в США, де залишився до кінця свого життя.

Ірина Невицька залишилась сама із 6 дітьми, переїхала з Уяку до Пряшева, де заснувала «Союз руських жінок» (1922), який потім очолювала, підготувала до видання перший україномовний «Календар Союзу руських жінок» (1923), допомагала заснувати в Пряшеві монастир Василянко,

її українську мову редактори калічили «карпаторуським язиком» і нарешті розійшлася з газетою. Та не лише її твори, але й вірші Федора Лазорика, який писав рідною мовою, редакція переробила на свій карпаторуський смак і він теж перестав висилати в цю газету свої твори. Тоді вона вислала свої твори – вірші, байки, оповідання, статті в Ужгород у газети, як «Пчілка», «Наш рідний край», «Свобода», «Літературний листок», в альманах «Трембіта». «Альманах підкарпатських українських письменників» (Н. Ребрик), не кажучи вже про свою газету «Слово народу». Друкувалася і в словацькому журналі «Zivena». Хоч не у всіх творах вона досягала літературно-художніх вершин, але не було тоді кращої літератури у

Небуденна постать нашої літератури (З нагоди 135-річчя від дня народження Ірини Невицької)

встановлені пам'ятні дошки в Удолі та Збудській Білі і так зайняла те місце, яке їй насправді належить в нашій культурі і літературі. Немалу заслугу у тому мають, як на мене, М. Мольнар, Н. Ребрик, З. Ганудель і, зрозуміло, Союз русинів-українців СР та жителі згаданих сіл.

Чому такий інтерес був і триває до творчості і культурно-літературної діяльності І. Невицької, попросимо відповіді, хто така Ірина Невицька і що вона зробила.

Спочатку кілька слів про її драматичне особисте життя. Ірина Невицька народилася 10.12.1886 року в родині національно свідомого учителя Павла Бурика в Збудській Білі на Лабірщині. Відвідувала німецьку школу в Сабинові, Руську учительську підготовку (академію) в Пряшеві. Школу не закінчила, бо виїхала замість за свого професора Омеляна Невицького, уродженця нашого села Шеметівці сучасного Свидницького округу. Уже в ті роки, коли панувала сильна мадяризація словацьких і руських сіл Словаччини і Закарпаття, молоде подружжя виступило на захист і відродження русько-українського народу нашого краю. І ця боротьба вони вели до кінця свого життя. Обое настільки були національно свідомі, що вважали себе українцями вже на початку ХХ ст. Їх діяльність переконує нас, що українство на Пряшівщині не було привезене зі сходу після 1945 року, але воно мало свої глибокі корені в душах людей. В період національного відродження народів Європи в 40-х роках ХІХ ст. тодішні русини чи ороси, рутени, руснаки не встигли національно сформуватись, дозріти, бо не мало таких ватажків, такої інтелігенції, як мали інші народи, а денационалізація з боку мадяр була така сильна, що не були в силі усвідомити, що вони є частиною великого українського народу, що живе на сході. Цю думку, той вогонь українства після О. Духновича, О. Павловича, А. Кралицького та дальших діячів почали ширити обое Невицькі. Як би не намагались і ще зараз намагаються переконати нас різні русофіли чи політичні русинисти, українофоби, що наше населення не має нічого спільного з українством, Україною, що воно складає окремі слов'янський народ, але, як бачимо, історія каже зовсім інше.

Чоловік Ірини Невицької, священник О. Невицький, був одним з організаторів у Старій Любовні 8.11.1919 року великої маніфестації за відрив краю від Мадярищини і приєднання його до України, на якій було створено Руську Народну Раду (РНР). Головою РНР став священник Михайло Мигалич з Якуб'ян, секретарем – священник Омелян Невицький з Уяка (тепер Удол). Рада мала їх інтереси вимагати і захищати. Такі осередки РНР були створені й в різних районах Східної Словаччини (І. Ванат). До вимог РНР приєднався й Закарпаття на велелюдній маніфестації у Хусті та дальших містах Закарпаття.

І. Невицька привітала маніфестацію в Старій Любовні такими рядками:

*Мій народі окований,
час це славних днів,
Синь окови ненавиджених панів!*

* * *

*Під татранським старим замком
засіяло сонце...
Загудів майдан у Любовні
відважним кличем:
Волю! Волю для Карпат і окови паде!
Братя! Братя Закарпаття,
ми одна рідня!*

У грудні 1919 року з ініціативи Августина Волошина в Ужгороді була заснована «Просвіта», яку підтримало й подруж-

▲ Ірина Невицька.

сиротинець і зокрема «Просвіту» (1930), яка мала осередки і в дальших містечках і селах краю (І. Ванат), організувала самодіяльні драматичні гуртки, які ставили її п'єски, скетчі («Судьба», «Радості майстра Фулярджина», «Непорозуміння», «Князь Федір Коряткович», «Огонь» та ін.) і класичні українські твори, як «Наталка Полтавка», «Сватання на Гончарівці» та інші. Деякі її п'єси йшли на сценах навіть напівпрофесійних і професійних театрів Ужгорода і Пряшева (Н. Ребрик). Була в Пряшеві співзасновником і редактором україномовної газети «Слово народу» (1931-1932), чим нажила собі багато ворогів і була змушена переїхати із 6 дітьми в Ужгород (1932). Там вона знов активно включилася в суспільно-політичну роботу, організувала перший «Жіночий конгрес краю» (1934) (З. Ганудель). Вона стала першою жінкою-політиком краю: заснувала Українську хліборобну партію і стала редактором її органу «Народна сила» (1936-1938), членом Першої Руської (Української) Центральної Народної Ради (1938), членом УНО, брала участь у проведених виборів у Сойм Карпатської України (1939), але, на жаль, не було її обрано в члени Сойму, що тяжко несли жінки краю та й сама Ірина (критикував цей факт і В. Гренджа-Донський). Після окупації Закарпаття мадярськими фашистами (1939) була змушена повернутись з дітьми у Пряшів, де під час Словацького штату не могла друкуватись та після 1945 року політики та, жаль, й деякі літературні дослідники почали їй приписувати різні політичні ярлики і «викреслили» її із суспільно-політичного і культурного життя нашого краю. Дозволимо собі твердити, що у міжвоєнний період на Пряшівщині, ані на Закарпатті не було активнішої жінки в суспільно-політичному і літературному житті, ніж Ірина Невицька.

Але суспільно-політична робота не була її єдиною діяльністю до 1945 року.

Вона писала і друкувала в газетах і журналах поетичні, прозові, драматичні твори, публіцистичні статті та навіть переклади з німецької мови на українську, в яких намагалася національно, культурно пробудити наше населення «із довгого сну». В них вона боролася за соціальні і національні права всіх і передусім жінок. Вона, як твердила мовознавець Зузана Ганудель, від самого початку «свідомо намагалася писати свої твори українською літературною мовою». Свої твори І. Невицька часто підписувала різними псевдонімами і криптонімами. Вже до Першої світової війни вона друкувала свої твори в газетах, як «Наука» і «Неділя», але найактивніше друкувала свої твори у міжвоєнний період у руських (українських) газетах, журналах і календарях, зокрема в «Руському слові», але там

нас (твори Ф. Лазорика, Зореслава тоді не доходили на Пряшівщину), не було твору, в якому б не будила національну думку, не закликала до єдності всіх українців, не закликала шанувати і любити свою рідну мову, не закликала до боротьби за соціальну, національну і конфесійну рівність всіх людей без винятку багатонаціонального населення Закарпаття і Словаччини, бо тоді русин (українець) одержував за ту саму виконану роботу далеко нижчу зарплату, ніж мадяр, чех, словак або хтось інший. Тоді всі посади на Закарпатті та й на Пряшівщині займали не вищі краї. Ці думки були центральними не лише в публіцистичних статтях, але й у художніх творах. Вона мала багато читачів і стала відомою у всьому краю. Не дивно, що її 50-річчя від дня народження широко відзначалося не лише в Ужгороді, але й у Львові, Пряшеві, Празі та інших містах, на яких високо оцінювали її суспільно-культурну, літературну і національну діяльність. Тон такої оцінки задали А. Волошин, В. Гренджа-Донський, Ю. Шерегі, Ю. Брацького та багато інших на ювілейному святі в Ужгороді...

Художні і публіцистичні твори І. Невицької до війни та й ще сьогодні не вийшли книжково. Винятком можуть бути лише такі твори: «Правда побідила» (1923), вільна переробка історичного роману польського прозаїка Г. Сенкевича «Quo vadis?» («Куди йдеш?»), збірка оповідань «Дарунок» (1929), п'єска «Божє провидіння» (1925) і нарешті «Матій Куколка» (1968) та «Пригоди Матія Куколки» (1994). Всі інші твори залишились розпорочені по різних газетах, журналах, календарях пряшівських і закарпатських та навіть львівських або залишились у рукописах. Не знаю, чи вона готувала до друку вибір із своїх поетичних творів, бо у мене знаходиться машинописна копія збірки «Одисея нашого краю. Роки 1918-1939 в Карпатах», яка містить понад 70 віршів. Цю копію мені надіслала док. д-р Зузана Ганудель рік до своєї смерті без дальших пояснень, зокрема, як роздобула цю копію, де знаходиться оригінал, чи сама І. Невицька готувала вірші до друку, або хтось інший, коли вірші були написані, бо вони не датовані, коли копія виникла та інші факти. В цілому вірші мають сильне громадянське звучання, добре відредатовані і свідчать про відносно високу поетичну культуру авторки. Варто було б їх видати.

Прозові твори І. Невицької Н. Ребрик «З ідейно-тематичного огляду» ставить в один ряд з творами закарпатських прозаїків (О. Маркуш, Л. Дем'ян, Ф. Потушняк), але й західноукраїнських (Ю. Федькович, І. Франко), з чим в основному можна погодитись. І. Невицька була першим автором історичного роману в нашій літературі, першим автором, котрий підходив до психологічного, реалістичного та іноді романтичного зображення, автором, який багатобаристо використовував місцеві говірки, щоб надати своїм творам карпатського колориту і духу.

Шкода, що українська література у нас після 1945 року не змогла використати її художній досвід, що не змогла продовжити ті ідеї, за які вона боролась все життя. Та не лише наша, але й закарпатська література була змушена замовчати і забути І. Невицьку та й А. Волошина, В. Гренджу-Донського, Зореславу, А. Карабелеша та інших. Діяльність і літературна творчість Ірини та Омеляна Невицьких (він теж писав художні твори) може слугувати нашої сучасності прикладом, як треба писати українською мовою і відстоювати ідеї українства.

Михайло РОМАН.

Історію русинів-українців створювали постаті, повсякденна кропітка праця яких піднімала загальний рівень населення й сприяла його культурному розвитку та національному усвідомленню.

Одною з найважливіших діянок, якій І. Невицька присвячувалась, була література. Писала поезію, прозу, драматичні твори та перекладала з інших літератур. Вершини творчої майстерності досягла в 20-х і 30-х роках ХХ століття. Щоб краще усвідомити, яке місце посіла Ірина Невицька в розвитку літературного процесу русинів-українців, потрібно кілька словами згадати і її попередницю, бо закарпатськоукраїнське письменство зовсім не рясніло (навіть і сьогодні не рясніє) жіночими іменами.

В середині минулого століття Олександр Духнович (1803 – 1865) в мадярському Будніні видав альманах «Поздравление русинов на год 1852». Була це виняткова подія, але ще винятковішим був факт, що О. Духновичеві, як дуже доброму організаторові, вдалось на той час зробити щось неймовірне – опублікувати твори перших трьох закарпатськоукраїнських поетес Терези Подгаєцької, Марії Невицької та Анни Крігер-Добрянської. Після цих малих

Щастя де глядати.

Там, там, мої соколята,

Глядайте ви долі:

В родном краю, в родном слові

Там знайдете волі.

Поезії Ірини Невицької часто були написані пісенною манерою і на мотиви народних пісень. В деяких використаний коломийковий розмір і ритм. Ось уривок з поезії «Верховина»:

Чом ти, наша Верховино,

Чом ти така бідна?

Чом на світі занедбана

Твоя нива рідна?

Таж для тебе не найдесья

Ні щастя, ні долі?

Чи для тебе не засяє

Сонечко поволи?

Країночко наша мила,

Повернення Ірини Невицької

Зелена, прекрасна,
Зацвіте весною нива

Богата та щасна.

Як навчатись твої діти

Ниву обробляти

Засіють свободи квіти,

Щоб долю достати.⁴

Від самого початку літературної діяльності І. Невицька вживала псевдоніми Анна Новак та Анна Горняк. Крім того, свої твори підписувала теж ініціалами Н. Н-ка, -нка, Іка, Ікс, Х. Після виникнення першої Чехословацької Республіки виступала на сторінках різних газет та журналів – «Русин» (перший щоденник русинів-українців, який виходив у 1923-му році), його літературного додатку «Неділя русина»,⁵ «Русское слово», «Пчїлка», «Наш рідний край», «Свобода», «Літературний листок», в альманасі «Трембіта», «Альманасі підкарпатських українських письменників» тощо.⁶

В 30-х роках поезія І. Невицької набуває таких форм:

Ти плачеш? Не плач-же!

Зажурений ти.

Не бачиш, що сонце вже

сходить з-за гір,

У проміннях граєть зелений

наш бір

І ниви порослі, діброви і діл...

Де зльози трівожні падали

з вій,

Там личко сміється, лунає

там спів,

Там розбрат зникає, попуна

і гнів

Ти плачеш... Не плач-же,

зажурений мій!⁷

Ірина Невицька написала також чимало кількість публіцистичних статей. І ця частина її літературної творчості, так само як і інші ділянки її письменства, вимагає подальших досліджень. Вже в перших передових статтях, надрукованих у «Науці», порушувала важливі суспільно-культурні питання. Крім іншого, звернула увагу на проблему літературної мови та денационалізації русинів, які виїхавши в Америку, замість своїх руських книг, читають матеріали, надруковані землинсько-шариським словацьким діалектом.⁸ Ірина Невицька написала і значну кількість нарисів, казок, повістей та драматичних творів. Їхне вивчення ускладнює факт, що значна частина з них залишилася в рукописах. На увагу заслуговують і прозові байки письменниці. Навіть сучасникам багато скаже закінчення байки «Бджола і мухи»: «Бо чужа країна, хоч і розкошніша, но про тебе, брате, на віки чужа, а за її розкоші прийде тобі отдавати і вільну свободу, а не раз життя.⁹

Ірина Невицька є авторкою першого, хоч і не оригінального історичного роману русинів-українців, який вийшов на українській етнічній території. Названо його «Правда побідила» і є наслідуванням роману польського письменника Г. Сенкевича «Quo Vadis» з часів римського імператора Нерона. Роман І. Невицької рік до того, як вийшов друком окремою книгою, друкуювався на продовження в газеті «Русин» (1923). Заслугу в цьому мав відомий чеський україніст Франтішек Тихий, який певний час проживав у Пряшеві. Ірина Невицька, яку вважаємо першою жінкою-прозаїком у літературі русинів-українців, у 1929 році опублікувала збірку «Дарунок» (з підзаголовком «зв'язок

Тогочасна критика позитивно оцінювала творчість І. Невицької, передусім чеський дослідник Антонін Гартл та Ярослав Затлоукал, який про авторку писав: «... V povídce «Podzim» jeví [І. Невицька – прим. Л. Б.] smysl pro krajinomalbu; básnický živým slovem vyjadruje krásu i smutek podzimní krajiny. Taktéž projevuje pozorné smysl pro detskou psychologii. Úryvek z Dárku je scénou dojmavou a osvětluje sympaticky autorku»¹⁰.

Ірина Невицька також перекладала твори з інших літератур (напр., з французької), але ця її діяльність зовсім не вивчена.

Однак оповідання письменниці теж перекладалися, а саме передусім чеською мовою (критики порівнювали діапазон її інтересів

tríaktové historické drama «Ataman Korjatovyč», jimž razí v podkarpatoruském dramatu novou cestu k látkám historickým, jako to už byla učinila v románe»¹⁴ Очевидно, йдеться про п'єсу «Федір Корятівич», яку згадала і Олена Рудловчак.

Наприкінці минулого століття вийшла друком книга Юрія Чорі «Драматургія Закарпаття (Шляхами історичного розвитку)».¹⁵ Щодо Ірини Невицької автор згадує її рукописи «Огонь», «Радощі майстра Фулярдіно»,¹⁶ «Судьба», «Безнадійні» та «Князь Федір Корятівич» і твір «Сирота», що його опубліковано в 1923 році (Неділя Русина, ч. 40).¹⁷ Конкретніші дані про інсценізації п'єс І. Невицької наведені в роботі Юрія Шерегія «Нарис історії українських театрів Закарпатської України до 1945 року»¹⁸ Автор згадує, що відсвяткувати 25-літній ювілей письменниці діяльності Ірини Невицької вирішив всеукраїнський драматичний гурток «Верховина», крім іншого, поставленням її нової п'єси «Огонь» (народна п'єса на три дії зі співами з верховинського життя).¹⁹ Поставлена була в Ужгороді 14 і 15 грудня 1930 р. Тогочасний рецензент оцінював п'єсу як «досить інтересну, в ній наведені типи, яких наші драматурги, навіть в Галичині, ще досі не зачепили».²⁰ Крім того, Юрій Шерегія згадує, що наприкінці 1934 року і в 1936 році відбулися шестимісячні театральні курси красивого уряду в Ужгороді і на закінчення було поставлено водевіль «Радощі майстра Фулярдіно» веселої модерної реві-жарту на одну дію».²¹ Ірина Невицька в театрі вбачала засіб національного виховання народу, тому й не диво, що 29 червня 1938 року, разом з В. Бірчаком, В. Гренджею-Донським, М. Долинаєм та іншими підписала в Ужгороді звернення за «Український театр «Нова сцена».

На жаль, літературна діяльність І. Невицької поки що в повному комплексі не оцінена. В цьому напрямі треба дослідникам попрацювати і продовжити те, що зробили Олена Рудловчак, Михайло Мольнар та інші. Потрібно зібрати твори І. Невицької, поміщені в різних періодиках, бо помертні книжкові видання «Матій Куколка» (Пряшів, 1968) та «Пригоди Матія Куколки» (Пряшів, 1994, це видання містить скорочений варіант першої книги і нові пригоди симпатичного хлопчика), хоч і показують на глибоке розуміння дитячої душі та й неабиякий сенс гумору І. Невицької, але не в повній широті. Людина, яка стільки зробила проти денационалізації свого народу і ціле своє активне життя жертвувала на його користь, заслуговує на нові видання й подальші дослідження своєї творчості.

Любиця БАБОТА.

спроб над жіночою літературною творчістю, образно кажучи, на довгий час захмарилось.

Ніхто не передбачав, що наближається зміна. Все змінилось з появою на літературній ниві письменниці Ірини Невицької (нар. 10 грудня 1886 р.)

Літературні вподобання Ірини Невицької стали помітними вже на початку минулого століття. Перші її твори появилися на сторінках будапештської «Неділі» (урядова газета, яку видавало міністерство сільського господарства Угорщини мовами своєї національності угорською, руською, словацькою, німецькою та румунською) та ужгородської «Науки» («Поучительна новинка для угорського народу»).

До перших надрукованих поезій І. Невицької, які позначені невеликими початківцями, належить вірш «В чужині» з 1912 року¹.

В той час, однак, вона вже друкувала і прозу. До перших оповідань належало оповідання «Несчастя і щастя».² Авторка для сюжету вибрала психологічно напружену ситуацію повернення чоловіка з тюрми, де прожив шість років, бо в обороні вбив погану людину.

Що торкається віршування, майстерність І. Невицької у порівнянні з її початковими спробами, поступово зростала. Про це свідчить уривок поезії³, написаної в 1922 році:

Думи мої...

Думи мої, думи сумні

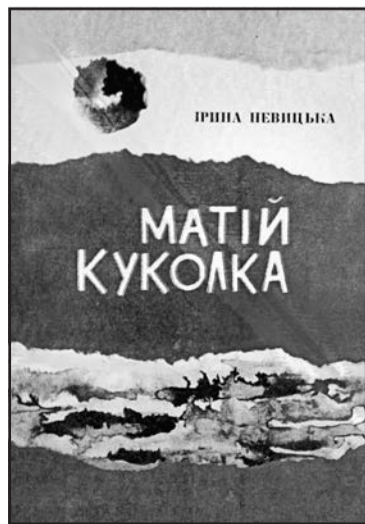
Де ви полетіли?

Діти мої, соколята.

Чом ви посумніли?

повістей), в яку увійшли три оповідання: «Дарунок», «Буря» та «Подорож». Авторка в них виступає добрим знавцем дитячої та жіночої психології.

Перше оповідання «Дарунок» наближає дитячий світ і наголошує на позитивних рисах характеру, на глибоких і споконвічних вартостях, до яких належить притязательство. Син священника подавав своєму бідному приятелеві гвинтівку (пушку), яку син бідного селянина дуже хотів мати. Дружба хлопців тривала аж до Першої світової війни, коли бідний хлопець, який ніколи про дарунок не забув, віддав життя за приятеля на фронті. Релігійно-повчальна тенденція ще більш помітна в оповіданні «Буря». Під час бурі Катруся відшукує священника і просить його прибути до вмираючого батька, якого поранило падаюче дерево. Священник іде виконати свій обов'язок. Гриць лежить на одрі смертельногому, але жінка, з якою жив «на віру», в найважчих хвиликах його залишає і втікає геть з іншим чоловіком. Священник нехотячи підслухав розмову жінки з любовником і довідався, що вони хочуть викрасти парафію, церкву і корчму. Отець духовний посилав Катрусю застергти людей від планованого злочину, а сам залишається біля вмираючого. В оповіданні помітна поляризація постатей і згідно законів сентименталізму, зло було покараним, а добро нагородженим. Ніжними сентиментальними рисами оповите оповідання «Подорож», про раптовий спалах симпатій між молодою вчителькою, яка приїжджає на місце призначення, та молодим інженером. Закінчення «роману» не є «щасливим», бо вчителька, яка вже заручена, не зраджує своєму нареченому. Якщо жанрово визначити прозу І. Невицької (не тільки згадані твори), можна сказати, що в них переважають романтичні ознаки.

Примітки:

¹ Наука, 5 липня 1912 р.

² Там же.

³ Неділя Русина, 11. 2.1923, ч. 2, с. 1.

⁴ Пчїлка, річник 6, 1927, ч. 4 (дец.), с. 91.

⁵ Неділя Русина, ч. 40, 11.11.1923, с. 163.

⁶ Там же.

⁷ Народний ілюстрований календар товариства «Просвіта» на рік 1931. Річник IX. Ужгород, Друкарня «Свобода», с. 77.

⁸ Наука, ч. 3, 15.2.1913, с. 1.

⁹ Пчїлка, ч. 8, 1927-28, с. 216-217

¹⁰ Literární obrození podkarpatských Rusínů v letech 1920-1930. Praha 1930.

¹¹ Podkarpatoruská revue, č. 1 (10, 20.12.1936, s. 9).

¹² Цитовано за книгою: Antonín Hartl. Literární obrození podkarpatských Rusínů v letech 1920-1930. Praha 1930, s. 37.

¹³ Літературні стремління українців Східної Словаччини у 20-30-х роках нашого століття. В кн.: Олена Рудловчак. Біля джерел сучасності. Пряшів, 1981, с. 132.

¹⁴ Див. примітку ч. 10, с. 48.

¹⁵ Ужгород, 1996.

¹⁶ Там же, с. 195.

¹⁷ Там же. Потрібно, однак, зауважити, що в наведеному номері надрукований лише уривок твору І. Невицької.

¹⁸ Нью-Йорк-Париж-Сідней-Торонто-Пряшів-Львів, 1993,

¹⁹ Там же, с. 214.

²⁰ Там же.

²¹ Там же, с. 254.

▲ Прем'єра п'єси «Чертіжниське весілля» Юрія Августина Шерегія відбулася 15-го грудня 2013 р. на сцені Будинку культури Ружінов у Братиславі

З нагоди 50-річчя Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка, який від свого народження і по сьогоднішній день працює в Братиславі, мені хочеться поділитися спогадами про початки діяльності ансамблю, про людей, які з великою любов'ю, щирим серцем засновували культурно-освітній осередок для українців і їх прихильників.

Хоч я активно в ансамблі почала працювати від 1980-го року, зародження, діяльність ансамблю я активно слідкувала, бо на це був заповіт мого покійного батька Юрія Августина Шерегія: «Утримуйте, поширюйте любов до рідної української мови, пісні, літератури, історії, мистецтва не тільки між будучим поколінням, але й між співгромадянами».

ного, Юрія Данка в ролі Виборного, Михайла Калиняка в ролі Николі – прекрасна постановка

Минає 50 років з часу заснування Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка

«7-го листопада 1971 року українська громада в Братиславі отримала від корифея українського театру Юрія Шерегія «РУШНИК» – культурний осередок, щоб на ньому «вишивала» різні візерунки українського мистецтва», – такими словами газета «Нове життя» зустрічала в 2011 році 40-річчя Музично-

драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка. В цьому році минає 50-річчя ансамблю. Через пандемію коронавірусу не могли відбутись урочисті з нагоди річниці ансамблю. Свої спогади про діяльність ансамблю пропонує увазі читачів Ольга Грицак.

Ред.

Ю. Шерегія. І на кінець рецитації 60-членний хор в нових українських костюмах під диригуванням Степана Ладижинського

І знову незабутні спогади: до романтико-історичної музичної драми братів Юрія і Євгена Шерегіїв «Золотий меч» 8.5.1983 р. – ой як важко було зібрати історичні костюми для львівського князя Лева – в ролі Юрій Свалявчик, хустського князя Богдана – в ролі Юрій Данко, княгині Ганни – в ролі Марія Штиліха чи лісової Мавки – в ролі Зіна Папаї, т. е. добові історичні, турецькі і гаремові костюми. В цьому допомагав мій чоловік Василь Грицак. Як член опери Словацького національного театру роздобував костюми, перуки-парохні, реквізити, декорації з майстерні СНП. Сам витворив постать князеньки Івана, який опинившись в турецькому полоні, бравурно заспівав пісню «Блукаю в минулім думками...». Це визнання батька на чужині – сум за рідною Срібною Землею – Закарпатською Україною. Сумний 15 березень 1939 року – окупація Угорщиною Закарпаття. Якраз опинившись на чужині, батько поставив собі ціль: поширювати, знайомити, пропагувати українську культуру, мистецтво. Музично-драматичний ансамбль – це його наймодерніше дитя.

Постановку опери «Наталка Полтавка» режисер Ю. Шерегія присвятив 1500-річчю заснування Києва. 5.6.1982 р. Музичне наступлювання і супровід на ролі Петро і 16-річна Оксана Грицаки. Роль Матері – С. Якубек, роль Наталки – М. Штиліха, Петро – В. Грицак, Возний – М. Калиняк, Виборний – Ю. Данко, Микола – Олександр Гудак. Ансамбль здійснив ще дві постановки моєї улюбленої «Наталки Полтавки»

10.5.1992 р. в режії і головній ролі Наталки Марія Шлоссер і 25.3.2008 р. в режії М. Шлоссер і О. Грицак. Роль Наталки виконувала молоденька надійна співачка Марія Шмайда, Матері – Марта Каконі, Виборного – Костянтин Копін, ролі Петра і Возного виконали В. Грицак і М. Калиняк.

▲ Соліст Василь Грицак співає молитву «Владико неба і землі» з опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

В музичній комедії – шутка-оперетка М. Кропивницького «Пошились у дурні» в режії

«Запорожець» Оксану, в опері «Катерина» матір, а потім Катерину, хазяйку в опері «Вечорниці».

В своєму репертуарі ансамбль зіграв 29 репріз «Запорожця», 18 репріз опери «Катерина», 28 репріз опери «Вечорниці», яка і досі є в репертуарі ансамблю.

У мене незабутні спогади про першу постановку опери «Запорожець за Дунаєм» 11.5.1985 р. в режії Ю. Шерегія, музичне наступлювання і фортепіано Мілан Іван з 3 дією Станіслава Людкевича «Карась у гостях султана» – танці, прекрасна пісня «І сонце тут не так виходить». Не можу не згадати інж. Мирона Петрашовича, який створив незабутнього героя Карася, а в опері «Катерина» батька, у «Вечорниці» заспівав арію з опери «Тарас Бульба» – «Гей літа орел, гей літа сизий». Але повернуся

▲ Сцена з вистави «Золотий меч» (лібрето Юрій Шерегія, музика Євген Шерегія).

Бачу перед собою святкову академію з нагоди 130-річчя з дня народження українського композитора Миколи Лисенка в малому залі «Редути» 26.3.1972 р. Сценку Василя Долини «Мені тринадцятий минуло» в ролі малого Тарасика сина Петра, 3 дію опери Лисенка «Наталка Полтавка» Марію Ройко в ролі матері, Любу Рибаківу в ролі Наталки, Василя Грицака в ролі Петра, Юрія Шерегія в ролі Воз-

виконав віночок українських пісень.

Пригадуються і далі постановки драматичних творів: «Мати Наймичка» І. Тобочного, за яку ансамбль отримав на огляді аматорських гуртків в 1975 р. Бокал Станіславського. Пригадую постановку п'єси І. Тобілевича «Суєта» – 17.5.1976 р. Тут не можу не згадати роль селянської матері у виконанні Софії Якубек і її слова в ролі: «старий,

▲ Музично-драматичний ансамбль Тараса Шевченка виступає на Днях України 2019 в Кошицях.

▲ Заключна сцена опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм».

Дранка Ю. Данко. Маючи один 5, а другий 7 дочок, хотіли якнайшвидше віддати заміж найстаршу за пана з міста, а не за парубка – слугу. Чудова постановка, а ще краща комедія, бо законний чоловік, в ролі Софія Якубек, їх перехитрив...

Українські класичні опери С. Гулака-Артемівського «Запорожець за Дунаєм», М. Аркаса «Катерина» чи П. Ніщинського «Вечорниці» – гордість українського оперного мистецтва, гордість і Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка. Тут вже почалася співпраця з словацькими митцями, передусім оркестром – піаністами. Вони вперше ознайомилися з українською музикою, українською оперою. Мілан Іван, корепетитор оперної студії консерваторії, так полюбив українську музику, що сам співав партії, студіюючи солістів і хор; далі корепетитори – Ян Мішкович, Бранко Ладіч, Славомір Якубек, Ксенія Любимова.

До перших словачок належала Златица Сабова, сопраністка, яка витворила головні ролі в опері

до опери «Запорожець»: чудовий професійний спів Оксани (З. Сабова) і Андрія (В. Грицак). На гастролях у Мюнхені 28.4.1991 р. бравурно відспівана молитва Андрія «Владико неба і землі» повторялася на біс з бурхливими оплесками. Одарку співали Марія Штиліха і О. Жібрун, султана Петро Грицак, посла Ібрагіма М. Калиняка.

Друга постановка опери «Запорожець» в режії М. Шлоссер і Ольги Грицак була присвячена 35-річчю заснування ансамблю. Роль Карася співав Растіслав Коцан, на його вимові не можна було сказати, що говорить словацькою мовою. Одарку співала молоденька Юлія Балікова, султана М. Калиняк і Р. Каконі, Оксану і Андрія – З. Сабова і В. Грицак.

З поїздок ансамблю вирінає в спогадах Тернопіль (Україна), де ансамбль виступав 8.7.1993 р. з оперою «Запорожець за Дунаєм». Представники Тернопільщини сприйняли виставу бурхливими оплесками. На афішах було написано: «Вас чекає

(Продовження на 5 стор.)

Минає 50 років з часу заснування Музично-драматичного ансамблю ім. Т. Шевченка

(Закінчення з 4 стор.)

зустріч з членами самодіяльно-го колективу, який за межами України гідно, свято та професійно носить красу українського співу. Зустріньмо, поцілуймо та поклонімся».

А що виконання опер ансамблю було на професійному рівні, засвідчили і гостюючі солісти львівської опери Марія Галій, народна артистка України (гастролювала в ролі Одарки в опері «Запорожець») і Олександр Алексик, народний артист Росії – гостював в ролі Карася, а також солісти опери Словацького національного театру Марта Благушьякова гостювала в ролі матері і Павло Маурері чи П. Слов'як (член Словацької філармонії) в ролі батька в опері «Катерина».

Здається неймовірним, що на I-му Міжнародному фестивалі української театральної діаспори в Києві 11. – 15. 11. 2002 р. з-поміж 8 ансамблів світу був запрошений Музично-драматичний ансамбль ім. Т. Шевченка зі Словацьчини, який поставив оперу М. Аркаса «Катерина»... «Глибоко вклоняюсь перед цим колективом, який береже і пропагує українську культуру в прекрасній Братиславі...» – такою була оцінка представника Міністерства культури України В. Дудки після показу «Катерини».

Пригадую постановку в режії М. Шлоссер, музичної співпраці Оксани Грицак з «Лісової пісні» Лесі Українки – зустріч Мавки (Євка Лабанц) з сільським парубком (Олександр Шептак). З постановкою «Лісової пісні» і оперою «Вечорниці» ансамбль гостював у Страсбурзі 25.5.1995 р.

В пам'яті збереглась танцювальна група ансамблю – танці «Гони вітер», «Веснянка», «Козачок», «Гопака», «Шабльовий танець», танок лісових мавок чи танець одалісок. У хореографії брали участь найбільші балетмейстери СНТ Юрай Плавнік (режировав першу постановку опери «Катерина» 12.6.1988 р.),

Мілан Штаудер, Александр Шептак, але і художній керівник Василь Грицак поставив «Гопака».

На запрошення Об'єднання українців Франції і Спільки української молоді Франції гостювали танцювальна група ансамблю і солісти Зл. Сабова, В. Грицак, піаністка Оксана Грицак на XIII Здвигу українців у Франції 27.7.1992 р. в оселі «Верховина» в Розе. Тут звучали українські арії, дуети з опер «Наталка Полтавка», «Запорожець за Дунаєм». Оплесками прийняла публіка арію М. Лисенка «Гетьмани, гетьмани, якби то ви знали...» у виконанні В. Грицака. Танцюристи відтанцювали всі танці, які мали в репертуарі з бравурним супроводом піаністки Оксани Грицак. Після концерту була спільна вечеря українських страв і забава під звуки української та світової музики. Досі чую розмову молоді на українській мові з французьким акцентом, вони ж народилися у Франції, але їх батьки і діди приїхали з України, і вони так свято бережуть українські звичаї, мову, національність. А які запашні пироги і голубці наповнили!».

Згадую організування мною поїздки колективу у Відень, Мюнхен, Польщу, Україну, Хорватію, співпрацю з головою Русько-українського товариства у Реці Володимиром Провчі, який 4 роки за собою організував і приймав Шевченківців з виставами «Вечорниці», «Катерина», «Запорожець за Дунаєм» і «Наталка Полтавка». Приємно згадати співпрацю з народним артистом України, режисером Театру ім. Заньковецької Григорієм Шумейком, режировав другу постановку ансамблю, оперу «Катерина», з якою запросив Шевченківців на гастролі до Львова 16.5.2004 р. За допомоги М. Калиняка я організувала виступ з нагоди 120-річчя з дня народження мого батька Ю. Шерегія у моєму рідному Закарпатті – у Великому Бичкові 9.6.2017 р.

Мабуть, досить згадувати. Але

ще один факт не можна забути – це великий вклад колишнього художнього керівника, заслуженого діяча мистецтв України Василя Грицака. Сам бравурно відспівав роль Петра в «Наталці Полтавці», Андрія в операх «Запорожець за Дунаєм» і «Катерина». Властиво, сам ініціював заснування аматорської опери Шевченківців. Старався про художній рівень ансамблю, допомагав голосово підготувати партії солістів.

Треба згадати голову ансамблю Михайла Калиняка, його господарсько-організаційні турботи, але і створення життєвої ролі возного Тетерваковського в опері «Наталка Полтавка», причому виривають і такі імена доволі гідних членів – сім'я Рибаків, Євка Лабанц, Мірка Сміжанська, Ярослава Гурна, Марія Сембер, Зузана Райчанійова, Юрко Сухитро, Мартин Райняк і т. д. Сьогодні як почесний член ансамблю активно сліdkую за новими візерунками – концертами, Шевченківськими вечорами, постановками з великою шаною і вдячністю, за продовжувачами сім'ї Грицаків сім'єю Каконі.

Михайло Калиняк, Марта і Раймунд Каконі, Олександр, Мартин Мікушові, Марічка і Роман Рибак, Євка Лабанц, Ладіслав Сабовчак, Бранко Ладіч – ці імена пов'язані з дотеперішньою діяльністю ансамблю і, що найголовніше, – з його майбутнім. Хочеться вклонитись всім Шевченківцям за їх любовне ставлення до театрального мистецтва та до народних справ.

Нехай і в дальші десятиліття лунають в столиці Словацьчини українська пісня, українське слово і музика.

Ольга ГРИЦАК.

Календар

2.1.1952 р. – народився у Збійному Меджилабірського округу поет, педагог, автор книжок: «Відлуння старої дзвіниці» (2000), «Запросини» (2003), «Відтінки будня» (2008), «Во ім'я сумління» (2011), «Пригоди песика Лесика» (2004), «Два горішки з-під Вобічки» (2006), «Азбукові іменини» (2015), «Карпатські мандрівки» (2018) Рудольф Дем'ян (70). Помер 25.12.2019 р.

3.1.1907 р. – народилася у Великому Бичкові на Закарпатті поетеса Микола Божук (115). Видала збірку «Поетії. Збірка перша» (1930), підготувала до друку другу збірку «Мережи» (1935), але друком не вийшла. Її твори вийшли в угорських колективних збірках «Гірські квіти» (1962) «Яворова сопліпка» (1991), «Гуцуліє, рідна земле» (1993), пражський антології «Поети Закарпаття» (1965). На чеську мову її твори перекладав А. Гартл, на словацьку – А. Пridавок. Померла 4.1.1938 р.

3.1.1987 р. – помер педагог, культурно-освітній діяч Йосиф Петрашовський (35). Вчителював у Заваді, Сташківцях, Красному Броді, Меджилабірцях. Активно залучався у підготовку і проведення Фестивалю драми і художнього слова ім. О. Духновича. Народився 19.3.1907 р. в Газлетоні (США).

4.1.1847 р. – вийшов з друку перший буквар для русинів-українців «Книжниця читальна для починаючих» Олександра Духновича (175).

4.1.1952 р. – помер педагог, громадський діяч, письменник Іван Гендер-Суходольський (70). Вчителював у с. Мартон (Угорщина), Вишній Кабанах на Лабіршині та в учительській семінарії в Пряшеві. Народився 26.1.1873 р.

5.1.1932 р. – помер в Празі російський історик, дослідник історії русинів-українців Олексій Петров (90). Народився 16.3.1859 р. в Петербурзі.

6.1.1882 р. – народився чеський письменник Іван Ольбрахт (140). Перебування на Закарпатті стало джерелом для виникнення творів із закарпатськоукраїнською тематикою. Помер 30.12.1952 р.

6.1.1907 р. – народився чеський украї-

Сторінки минулого (45)

ВАРИХІВЦІ – VARECHOVCE (окр. Стропків)

Varihaza (1430), Waryho (1454), Warchowce (1773), Vrchovce, Varihovce (1920), Varchovce (1927), по-мадярськи Varihóc, Variháza.

Стат.: 1828 – 4 буд., 294 жит., 1869 – 141, 1880 – 123, з т. 8 чсл., 104 рус., 1900 – 297 жит., з т. 5 чсл., 253 рус., 1910 – 304, з т. 14 чсл., 207 рус., 1921 – 33 буд., 187 жит., з т. 181 рус., 1 угор., 4 євр.; 175 гр.-кат., 5 р.-кат., 4 ізр., 1 ев., 1 без; 1930 – 244, з т. 35 слов., 207 рос., 242 гр.-кат., 1940 – 308, 1948 – 328, 1950 – 327 жит., з т. 109 слов., 128 укр., 1961 – 403, 1970 – 348, 1980 – 239, з т. 109 слов., 128 укр., 1991 – 69 буд. (9 незас.), 192 жит., з т. 97 слов., 56 укр., 36 рус., 4 чех., 1 угор., 1 пол.; 173 гр.-кат., 6 р.-кат., 4 правосл., 1 без, 7 невт., 2001 – 169 жит., з т. 27 рус., 8 укр., 8 р.-кат., 154 гр.-кат., 6 прав., 2011 – 180 жит., з т. 115 слов., 62 рус., 1 укр., 1 чес., 1 польск., 20 р.-кат., 142 гр.-кат., 10 прав., еванг. а. в. 7, 1 без, 2017 – 154 жит.

Площа хотара 1057 га.

Хотарні назви: Під горів, Солотвина, Дебрі, Криві землі, Поливне, Лан, Над вовчим потоком, Марковське, Рендельовець, Рівне, Ділець, Під Ділець. В. Латта в «Аласі українських говорів Східної Словацьчини» (1991) наводить назву села як Варехівці, М. Мушинка в довіднику «Národnostná menšina pred zánikom?» (2011) як Варихівці, в той час як в Списку населених пунктів Лемківщини фігурує назва Варихівці. Подібно це в довіднику О. Лазорика «Наші місцеві назви і як їх уживати» (1994) і в «Кразназному словнику русинів-українців. Пряшівщина» Ф. Ковача (1999).

Село знаходиться у східній частині Ондавської верховини поблизу Гава. Вперше згадується 1430 р. як частина Стропківського панства. У старших грамотах 1408 і 1410 років Варихівці це не згадуються. Названо село за іменем першого лемківського шолтиса Варихи, який тут поселився з підданими руськими поселенцями, що задокументоване грамотами XV ст. Прізвище Вариха знаходимо в і Слоvníку лемківських прізвищ. Натомість історик Ф. Уличний пробує розгадати назву села в прізвищі словацького шолтиса Varchy, а Юрій Панько (Пряшів) спробував розгадати назву села від варити, бо, мовляв, «місцеве населення дуже

часто варило кашу». В урбах Стропківського панства 1557 і 1567 років Варихівці зазначені серед сіл, які заселені волохами-русинами. Там разом з шолтисом господарювало 7 – 8 підданих домогосподарств. В 1600 р. тут було 12 заселених підданих домогосподарств, будинок шолтиса і будинок священника, бо у Варихівцях, як зазначає словацький історик Фердинанд Уличний, в 1601 р. була православна церква.

У 1598 р. у селі було 14 господарських будинків, в 1715 р. тут були 22 домогосподарства, в 1787 р. в селі було 37 будинків і 265 жителів, в 1828 р. – 40 будинків і 294 жителів. В Урядовому лексиконі поселень Угорщини з 1773 р. село зазначене як чисто руське. В першій половині XVII ст. піддані домогосподарства збідніли. Від 1767 р. Варихівці належали панові Вечеї, в XIX ст. – панам Екелфалуші. В 1806 р. село зареєстроване як греко-католицьке з руською мовою проповіді. Селяни займалися землеробством, годівлею худоби, працювали у лісах, на лісопилці. В 1828 р. Варихівці мали 40 будинків і 294 жителів, в 1869 р. – 141 житель. У XIX ст. тут деякий час заготовляли дерево для сірників. Під час 1-ої світової війни село попало у фронтову лінію і було пошкоджене. У той час згоріла сірникарня – «швабликарня». Після 1918 р. селяни займалися сільським господарством. У міжвоєнний час частина селян працювала на вузькоколійці по лінії Гавай – Меджилабірці. Під час жнив селяни ходили на роботу біля Требішова. У 2-й світовій війні за підтримку селянами партизанів німці підпалили кілька будинків. 1947 р. в Україну оптувала одна родина. 1954 р. проведена автобусна лінія, 1956 р. – електрифікація, 1973 р. засновано лісо-сільськогосподарський завод. Мурована церква Покрови Пресвятої Богородиці побудована 1924 р., будинок школи був побудований в 1960 р.

Про місцеву греко-католицьку парафію збереглися відомості, що була самостійною. В 1726 р. тут служив Григорій Сипкович, в 1733 р. парафія згадується з малим дерев'яним храмом, який згорів 2.10.1827 р. В 1746 р. настоятелем був Іоанн Гринчинський. В 1791 р. священником був Іоанн Конц. В 1806 р. священником самостійного приходу ще був Симеон Попович, проте в 1814 р. Варихівці і Праврічці вже згадуються як філіальні храми приходу в Репейові.

-мі-

Реконструйовано дорогу до національного парку «Полонини»

Пряшівський самоврядний край (ПСК) модернізував дорогу міжнародного значення Стацін – Улич біля кордону з Україною, яка також є в'їздом до Національного парку «Полонини». Було реконструйовано понад вісім кілометрів доріг та два мости через річку Ціроха та Уличка. Загальні інвестиції перевищили два мільйони євро.

«Особисто я дуже радий, що ця важлива артерія нарешті може похвалитися новим асфальтом, адже цей регіон, безперечно, заслуговує на хороші дороги. Ремонт ділянки між Стаціном та Уличем був важливим як для місцевих жителів, так і для подорожування на роботу, для туризму в парку «Полонини», а також з міжнародної точки зору», – сказав голова ПСК Мілан Маєрський під час офіційної передачі ділянки.

За його словами, бюджет був підтриманий транскордонною операційною програмою ENI, а загальні інвестиції за 5% фінансування крайового самоврядування перевищили 2 млн євро.

Реконструювали майже 4-кілометрову ділянку в Прислопі, а також понад 4 км ділянки Улич. Загальний обсяг робіт включав оновлення покриття дороги площею понад 55 000 м².

Також відремонтовано дві мостові конструкції. Конкретно відремонтовано міст довжиною 16,6 метра біля Старинського водосховища 1970 року побудови та 67-річний міст довжиною 8,2 метра через незабудоване русло Улички у хотарі села Тополя.

На наступному етапі має продовжитися проєкт «Модернізація дорожнього сполучення Пряшівського самоврядного краю та Закарпатської області України».

У Снинському районі було вкладено ще приблизно 700 тисяч євро. Були відремонтовані дороги на ділянках Кална Розтока – Кленова, дорога третього класу № III / 3886 і замисить старого буди побудований новий міст у Збої, було наведено порядок після повені в селі Пихні.

Даша ЄЛЕНЬОВА,
ПСК, Пряшів.

Іван Мороз

7.11.2021 р. в Гуменному помер педагог, громадсько-культурний діяч Іван Мороз.

Іван Мороз народився 25.5.1927 р. в Чабинах Меджилабірського округу. Після закінчення Російської гімназії в Гуменному (1950) навчався на Природознавчому факультеті Університету ім. Я. Коменського в Братиславі, але через стан здоров'я мусив залишити школу. Згодом закінчив Вищу педагогічну школу в Пряшеві (1959).

Вчителював у Радвані-на-Лабірці, Вираві, Меджилабірцях

У 1965 р. став окружним шкільним інспектором в Гуменному. У 1980 р. Іван Мороз був призначений на посаду директора української інтернатної школи в Гуменному, де працював до виходу на пенсію 1.4.1990 року. У той час у школі було 8 самостійних класів з 173 учнями, із них декотрі були з словацьких шкіл.

Іван Мороз виконав благородну роботу у справі розвитку національного шкільництва. Активно працював в органах і організаціях КСУТ.

Вічна йому пам'ять!

-МІ-

Ян Гудак

На 78-му році життя, наприкінці листопада 2021 року, назавжди пішов від нас чудовий спеціаліст, інженер-будівельник та високошкільний педагог, родом із Пітрови (окр. Бардіїв) проф. інж. Ян Гудак, PhD. Назавжди залишив нас авторитетний експерт, відданий колега, скромна мовчазна людина, шанований всіма приятель.

Закінчивши Словацьку вищу школу технічну (SVŠT), розпочав творчу кар'єру як інженер-будівельник, згодом як учитель середньої промислової школи в Бардіїві і, нарешті, як асистент кафедри несучих конструкцій та фундаменту на Будівельному факультеті ВШТ в Кошицях. Закінчив постградуальне навчання на Будівельному факультеті ВУТ у Брні, екстерну аспірантуру на кафедрі сталевих конструкцій та мостів ЧВУТ у Празі, захистив дисертацію в ÚSTARCH Словацької академії наук у Братиславі. З 1990 року очолює кафедру металевих і дерев'яних конструкцій Будівельного факультету Технічного університету в Кошицях. У 2002 році Президентом СР він був призначений професором в галузі теорії інженерії.

Крім педагогічної роботи, де виховав інженерів, він також активно займався науковими дослідженнями. Успішно вирішував грантові завдання та завдання державного плану фундаментальних досліджень, а також інші дослідницькі цілі. Створив ряд програм для перевірки надійності несучих конструкцій та інших технічних програм, які знайшли високу оцінку дома і за кордоном.

Після відновлення Словацької палати інженерів-будівельників як один із засновників, він став членом правління, активно присвячувався вихованню будівельних інженерів не лише як лектор, але був призначений міністром в члені екзаменаційної комісії, активно працював в професійній організації – Спілці статиків Словацької Республіки як гарант-спеціаліст 25 фахових конференцій.

За щирий і добрий характер і безкорисливу допомогу його надзвичайно цінували в колі колег, інженерів-конструкторів, студентів, а також цілого ряду інженерів-будівельників. Його плідна діяльність надовго нагадуватиме цього фахівця в колі будівельних експертів Словацької Республіки.

Він любив нашу культуру, наші Свята культури, наш народ, рідний край і місце народження, де він нарешті був похований. Похоронний обряд в православної церкви рідного села був також декларацією його ставлення до віри і нашого слова.

Від всіх Ваших учнів, студентів-інженерів

Вічна пам'ять Вам, пане професоре!

-Інж. Ск-

Звичаї нашого села ЛЮБОВНІ ВОРОЖІННЯ НА ПРЯШІВЩИНІ

Багата палітра дівочих ворожінь пов'язана зі шлюбом та передбаченням фізичних властивостей майбутнього чоловіка напередодні Андрія (30 листопада нового стилю, 15 грудня старого стилю). У програмі цього свята, яке вважалося виключно дівочим, важливу роль відігравали найрізноманітніші прийоми любовно-шлюбної магії, за допомогою яких намагалися вішувати свою майбутню пару в подружньому житті. Загальнопоширеним Андрієвським обрядом було рахування коліків у плоті. В одних місцевостях колики рахували від одного до дев'яти, в інших – від дев'яти до одного. На дев'ятому або першому колику зупинялися, означали його червоною ниткою, а вранці дивилися на колика, визначаючи фізичні властивості майбутньої шлюбної пари: великий, маленький, рівний, горбатий, кривий тощо. При лічбі коликів вони примовляли: *кіл, кілиця, чи я буду того року молодий?* Якщо число дев'ять або один випало на чоловічий рід – дівчину будуть сватати (с. Олька). У селі Руський Грабовець Собранецького округу дівчата при лічбі коликів супроводжувалися словесною формулою: *Тот молодий, тот кул, тот молодий, тот кул...* і т. д.; і знову ж таки вигляд дев'ятого кілка мав визначити зовнішні риси майбутнього судженого: *колики пушли лічтити, та котрий колік са ував дівці, такий гартулятий – та са сміяли, же то буде мати молодого вольоватого, вольо буде мати.*

Щоб привабити парубка, якому дівчина не до вподоби, то вона виривала одну повік (павучайку), спалювала її, а потім замішувала у любовний напій (с. Нижній Верлик). Вирвані з тіла над чолом кілька волосинок після спалення мали перешкодити доступу небажаного парубка до дівчини, після того, як вона пригостила його їжею, в якій був замішаний попіл з волосинок.

Руки в ритуальних магичних діях відігравали вагомий роль, особливо в контакт з бджолиним продуктом. В обстежуваному регіоні було поширене явище, коли під час

випікання святкового обрядового хліба крачуна запікали в його середину, крім іншого, пляшечку з медом. Цей мед відкладали до Великодня, а після його семирічного освячення в церкві використовували в народній медицині як ліки при різних недугах, але, особливо, в любовній магії (на любочки давали, с. Улич). Магічні дії, які виконувалися перед святою вечерею, супроводжувалися відповідними словесними формулами, в яких була чітко виражена мета дії, яка в любовній магії спрямована передусім на приваблення парубка дівчиною – мати багато залицьяників. Перш ніж приступити до ритуальної вечері, мати мизинчиком правої руки медом робила хрестики на чолі (чело медела дівкам), примовляючи: *жеби гу тобі хлоці летіли, як на мід (с. Біловежа); жеби за тобом так раду хлопці ішли, як за медом (с. Нижня Полянка); жеби вас парібці любили, жеби сте бы Гулака-Артемоського ли такі солодкі як мед (с. Вишній Комарник) тощо; парубкам – жеби на вас дівчата летіли, як на мід (с. Біловежа); жеби вас дівки любили як мед (Бехерів) і т. і.*

Аналогічно в селі Розтоки, ідучи на танці (музику), дівчата змащували руки медом, *жеби парібці на них липли, а брали до танця.*

У ворожіннях, пов'язаних зі шлюбом, частково подано класифікацію дівочих ворожінь за способом проведення ритуальних обрядових дій. У центрі уваги постали і осязальні ворожіння, пов'язані з ритуальними стравами, водою, рослинами, зооморфним світом, частинами людського тіла і т. і. На приваблення юнаків, дівчата ще удосвіта на Івана Купала (на святого Яна) рвали траву липник (Підмаренник чіпкий), яким обвивали обголені талі: *жеби са їх хлопці хапали, як тот липник (с. Чабалівці).* В склад любовних напоїв т.зв. прилюбки входили й маткові ріжки, які паразитують на злаках, найчастіше на житі. В Сташківцях приказували, що *прилюбки давали пити, жеби са любили. Прилюбки треба було споживати обережно, щоб ні краплинка, ні ложка не впала на землю, бо то уж було неплатне (с. Пстрина).*

Дівчина, яка хотіла привабити молодика, брала з його ступнів глину, яку всувала під ті ніжки стола, що були ближче до сонця – *жеби пришов лем за нью, як тот слід пришов (с. Паризівці).* На добру парубочку любов дівчата в околиці Меджилаборець брали з голуб'ячого гнізда пір'я, яке зашивали

в свою перину. На Свидниччині з облямівки спідниці (*зайташа*) дівчина зашивала з пергача крильце або нігті, *а потім тому дівку парібці милували, за нью ходили (с. Цигла).*

Для повернення втраченої любові між подружжям вживалася сіль, здебільшого освячена. В черевик під праву п'яту вкладали сіль, яку носили протягом дев'яти днів. Вірили, що коли нею посолити чоловікові або жінці – повернеться між них втрачена любов. Сіль використовувала й покритка (*копилка*), яка ще в 50-их рр. ХХ ст. народжувала дитину вдома. Баба повитуха (*валаська баба, лупкова баба*) під час родів давала їй у пазуку, зав'язану у вузлик сіль. Після родів оту сіль вибирала і покритка нею солила їжу тому парубкові, *шо її преслив – вже її хотів (с. Руський Грабовець).*

У любовній магії дівчина попід коліна поливала водою свої ноги і давала напитися парубкові, який виявляв інтерес до неї – *буде за нью ходити, як шалений (с. Вавриниця).* У селі Паризівці на Снинщині набирали поточну воду з такого місця, де зливаються дві річки в одне русло, примовляючи: *Як тоту воду ніхто не розлучить, так жеби і вас ніхто не розлучив.* Опісля в цій воді г'язда або г'яздиня вмивалися. В Ольці на вірну любов варили глину з борозни і давали пити молодому подружжю протягом дев'яти днів – *кожний день дев'ять раз лигнути.*

Молодик, який ще не мав наміру оженитися, але одночасно хотів заборонити шлюб дівчині, яка йому подобалася, після Святої вечері, стоячи в кінці її житла, трикратно сильно дунав ногою, вимовляючи заклинання: *Чекай! Чекай! Чекай!* (с. Руський Грабовець). Парубок, прийшовши сватати дівчину, мав дотримуватися материнської поради – при сидінні перекласти ліву ногу через праву, *а так може ворожити кулька хоче, його са ніч не їмть (с. Улич).*

Віра в дівочі ворожіння, які були спрямовані на передбачення або приваблення парубка, була невід'ємною частиною сільської молоді й випромінювала передусім з щоденного життя – соціальних, економічних та культурних умов в історичному минулому, за допомогою яких намагалися вплинути на навколишнє середовище – щасливого шлюбу й сімейної злагоди. Вони поступово втрачали своє магичне значення, стали своєрідною розвагою, забавою сільської молоді.

Йосиф ВАРХОЛ

Гумор

- Куме, я не потребую годинкы.
- А як знате тітко годин?
- Рано намочу до воды нога-вици, завішу їх на стром, а кедь высьхнутъ, знам, же є обід.

* * *

- Кумо, вам добрі, мате мужа і ффраїра...
- Дайте покій, кумо, они ся еден на другого сполігають.

MRIJA s.r.o.

– projektovanie dopravných stavieb

MRIJA s.r.o.
080 01 PREŠOV
Raymanova 2766/9

TEL : 051 / 77 549 15
MOBIL : 0915 920 437

TEL : 051/7560 349
FAX : 051/7560 379

e-mail : mrijajackanin@yahoo.com 051/7733 552

Vážení zákazníci

Spoločnosť MRIJA s.r.o. Vám ponúka spoluprácu v oblasti projektovanej prípravy a realizácie dopravných stavieb. Poskytuje služby v oblasti projektovanej činnosti, konzultácii a výkonu stavebného dozoru.

Aktivity firmy :

1. Statické posúdenie a výpočet zaťažiteľnosti mostov.
2. Projektovanie železobetónových a predrýtých mostov a lávok.
3. Projektovanie oceľových mostov a lávok.
4. Projektovanie drevených mostov a lávok.
5. Projektovanie opráv a rekonštrukcii mostov.
6. Projektovanie ciest, chodníkov, parkovísk a spevnených plôch .
7. Konzultácie v oblasti zakladania, výstavby a rekonštrukcii mostov.
8. Výkon stavebného dozoru.

Шановні замовники!

ТОВ МРІЯ пропонує Вам співпрацю у сфері проектної підготовки та реалізації транспортних будівель. Вона надає послуги у сфері проектування, консультацій та будівельного нагляду.

Фірма займається:

1. Аналізом статичної тривкості та підрахунком навантажених мостів.
2. Проектуванням залізобетонних та попередньо напружених мостів і кладок.
3. Проектуванням сталевих мостів і кладок.
4. Проектуванням дерев'яних мостів і кладок.
5. Проектування ремонту та реконструкції мостів.
6. Проектування доріг, хідників, паркінгів та зміцнених площадок.
7. Консультаціями у зв'язку із закладанням, побудовою та реконструкцією мостів.
8. Виконанням будівельного нагляду.

Програма радіо

1.1.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
3.1.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
4.1.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
5.1.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бєсїда русиньска: ПУЛЬС
6.1.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
7.1.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
8.1.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей русиньський
20.00 – 20.30 – Громадянський клуб
20.30 – 21.00 – Гіт-парад русиньський
21.00 – 22.00 – Національний журнал український
22.00 – 23.00 – На словечко, реприза
9.1.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Там, у нас, реприза
22.00 – 22.30 – Корені, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад український, реприза
10.1.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
11.1.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
12.1.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Дзвони над країною, русиньський

13.1.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – Клуб особистостей, український
14.1.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
15.1.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 21.00 – Мандрівка з музикою
21.00 – 21.30 – Мости
21.30 – 22.00 – Музика національностей, реприза
16.1.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Бєсїда русиньска, реприза
22.00 – 22.30 – Громадянський клуб, реприза
22.30 – 23.00 – Гіт-парад русиньський, реприза
23.00 – 24.00 – Клуб особистостей, реприза
17.1.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
18.1.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.1.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Бєсїда русиньска
20.1.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
21.1.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
22.1.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Ми, русини
20.30 – 21.00 – Музика національностей
21.00 – 22.00 – Клуб особистостей український, реприза
22.00 – 23.00 – Мандрівка з музикою, реприза

23.1.2022 – неділя
09.00 – 10.00 – Літургія ГКЦ
21.00 – 22.00 – Дзвони над країною, русиньський, реприза
22.00 – 22.30 – Мости, реприза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, реприза
24.1.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
25.1.2022 – вівторок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
26.1.2022 – середа
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
19.00 – 20.00 – Там, у нас
27.1.2022 – четвер
18.15 – 18.40 – Радіоновини (У)
19.00 – 20.00 – На словечко
28.1.2022 – п'ятниця
18.15 – 18.40 – Святова програма (Р)
29.1.2022 – субота
14.00 – 15.00 – Музичні вітання
20.00 – 20.30 – Корені
20.30 – 21.00 – Гіт-парад український, реприза
21.00 – 22.00 – Національний журнал український, реприза
23.00 – 24.00 – На словечко, реприза
30.1.2022 – неділя
21.00 – 22.00 – Бєсїда русиньска, реприза
22.00 – 22.30 – Ми, русини, реприза
22.30 – 23.00 – Музика національностей, реприза
31.1.2022 – понеділок
18.15 – 18.40 – Радіоновини (Р)
Зміна програми можлива.

NOVE ŽYTĽA

KULT
MINOR

або e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

Vydáva Zväz Rusínov-Ukrajincov SR, IČO 00 177 725. Ročník 71. Šéfredaktor Miroslav Pljuk. Adresa redakcie: Janka Borodáča 5, 081 08 Prešov. Tel. 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Náklad: 500 ks. Ročné predplatné 10,40 € Štvrťročné predplatné 2,60 € Objednávky na predplatné prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk. Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného tlač. Utzbecká 4, P. O. Box 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk. Objednávky na predplatné do zahraničia prijíma: SLOVART G.T.G., spol. s r.o., Krupinská 4, P. O. Box 152, 852 99 Bratislava, e-mail: info@slovart-gtg.sk. Počítačová sadzba NITECH s.r.o., Prešov, Tlačí Grafotlač, Prešov. Ev. číslo EV 3301/09. Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín.

НОВЕ ЖИТТЯ

Видает Союз русинів-українців СР. Рік видання 71. Головний редактор МІРОСЛАВ ПЛЮК. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.

Видает Союз русинів-українців СР. Рік видання 71. Головний редактор МІРОСЛАВ ПЛЮК. Адреса редакції та адміністрації: 081 08 Пряшів, Янка Бородача, 5. Телефон 051/7733 707, e-mail: novezytta@nexta.sk. Рукописи і фотографії повертаються на просьбу автора. Редакція залишає за собою право скорочувати статті. Статті, підписані авторами, висловлюють їх власні погляди і не обов'язково збігаються з поглядами редакції.